

Udržitelný rozvoj stručně – 10 témat pro města a obce

stručná příručka k tématům MA21

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

místní Agenda 21

Zdravá města, obce, regiony
České republiky

UNIVERZITA
KARLOVA

1

		1	2	3	4	5			
6	7	8	9	10	11	12			
13	14	15	16	17	18	19			
20	21	22	23	24	25	26			
27	28	29	30	31					

LEDEN

2

							1	2	
	3	4	5	6	7	8	9		
10	11	12	13	14	15	16			
17	18	19	20	21	22	23			
24	25	26	27	28	29				

ÚNOR

3

							1		
2	3	4	5	6	7	8			
9	10	11	12	13	14	15			
16	17	18	19	20	21	22			
23	24	25	26	27	28	29			
30	31								

BŘEZEN

4

				1	2	3	4	5	
	6	7	8	9	10	11	12		
13	14	15	16	17	18	19			
20	21	22	23	24	25	26			
27	28	29	30	31					

DUBEN

5

					1	2	3		
4	5	6	7	8	9	10			
11	12	13	14	15	16	17			
18	19	20	21	22	23	24			
25	26	27	28	29	30	31			

KVĚTEN

6

	1	2	3	4	5	6	7		
	8	9	10	11	12	13	14		
	15	16	17	18	19	20	21		
	22	23	24	25	26	27	28		
	29	30							

ČERVEN

7

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ČERVENEC

8

						1	2
	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	16
17	18	19	20	21	22	23	23
24	25	26	27	28	29	30	30
31							

SRPEN

9

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ZÁŘÍ

10

			1	2	3	4	
	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	18
19	20	21	22	23	24	25	25
26	27	28	29	30	31		

ŘÍJEN

11

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

LISTOPAD

12

		1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13	13
14	15	16	17	18	19	20	20
21	22	23	24	25	26	27	27
28	29	30	31				

PROSINEC

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE (SDGs) SPOLEČNÝ PROGRAM OSN DO ROKU 2030

17 Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) představuje celosvětový program rozvoje do roku 2030. Tyto cíle jsou součástí dokumentu *Agenda pro udržitelný rozvoj 2030*. Na formulaci dokumentu i samotných SDGs se podílely všechny členské státy OSN, zástupci občanské společnosti, podnikatelské sféry, akademické obce i občané ze všech kontinentů. Jednotlivé státy naplňují Agendu 2030 i samotné Cíle dle svých specifik a podmínek. V případě České republiky je souvisejícím dokumentem Strategický rámec ČR 2030. Jedním z SDGs je i cíl č. **11: Udržitelná města a obce**.

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Nejen jednotlivé státy, ale i kraje, města a obce a jejich dobrovolné závazky a aktivity jsou hybnou silou změny a umožňují naplňovat Cíle udržitelného rozvoje.

Udržitelná města a obce mají pro naplňování SDGs k dispozici řadu podpůrných programů a postupů. V Česku jsou jedním z nich **Audity udržitelného rozvoje**. Tato sebehodnocení sledují stav a trendy v 10 tématech uvedených níže. Zpracovaný Audit je základem pro strategické plánování a řízení a pro kvalitní rozvoj na místní úrovni. Audity jsou součástí pokročilých kategorií metody **MA21**.

Základní informace k realizaci místní Agendy 21

Místní Agenda 21 (MA21) vznikla jako lokální implementace tzv. Agendy 21. V průběhu roku 2004 byla Pracovní skupinou pro místní Agendy 21 (PS MA21) při Radě vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) sestavena sada Kritérií MA21. Jejím hlavním cílem je zajistit monitorování úrovně procesu MA21 v jednotlivých obcích, městech a regionech.

Informační systém MA21 – Webové prostředí pro plnění a aktualizaci Kritérií MA21

IS MA21 byl vytvořen s cílem poskytnout realizátorům jednoduchý nástroj pro prezentaci jimi naplňované úrovně procesu MA21 dle oficiálně stanovených podmínek v sadě Kritérií místní Agendy 21 (MA21). IS MA21 z pověření Ministerstva životního prostředí provozuje CENIA, česká informační agentura životního prostředí, která je příspěvkovou organizací MŽP.

Význam kritérií MA21

- města, obce, místní akční skupiny i regiony budou moci dle jasně definovaných parametrů prokázat, že v praxi uplatňují MA21 a na jaké úrovni MA21 se nacházejí;
- sledování stavu procesu MA21 pomocí Kritérií MA21 může být využíváno jako podpůrný prostředek pro žádosti o granty EU a o podporu z vybraných dotačních titulů jednotlivých resortů či krajů (aktivní MA21 budou mít do budoucna větší šanci na tyto zdroje a dotace dosáhnout).

Sada kritérií MA21

Kritéria MA21 jsou členěna do čtyř základních kategorií „A“ (nejvyšší) – „D“ (nejnižší). Těmto kategoriím předchází ještě tzv. „nul-tá“ kategorie „Zájemci“. Každá z kategorií má svá vlastní kritéria a jasně měřitelné ukazatele, které hodnotí úroveň realizace procesu MA21 v dané municipalitě. Předpokladem pro splnění celé kategorie je naplnění a zdokumentování všech v ní obsažených Kritérií MA21.

(Základní informace k MA21 jsou převzaty z www.ma21.cz, kde jsou dostupné též doplňující informace a související dokumenty).

místní Agendy 21

SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH

- Má město stanovenou vizi?
- Zapojuje své občany do rozhodování?
- Má město zavedeno strategické plánování, řízení a zodpovědné financování?
- Je město, jeho úřad a organizace transparentní?

Inspirace hledejte na
sprava.udrzitelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
3	4	5	6	7	1	2
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	

2020 ÚNOR

SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH

Veřejná správa je dnes vnímána jako služba veřejnosti a občané tuto službu chtějí mít plně a rychle dostupnou, klientsky i partnersky co možná nejjednodušší a ve velmi dobré kvalitě. Z hlediska udržitelného rozvoje lze na veřejnou správu nahlížet jako na čtvrtý pilíř udržitelnosti, neboť bez kvalitního řízení není možné „dělat správné věci správně“. Kvalitní řízení přitom představuje systematickou práci opřenou o dlouhodobé, vzájemně provázané plánování a rozhodování, které naplňuje nastavené strategické cíle i běžnou operativu ve všech oblastech místní veřejné správy. Standardem by mělo být využití **indikátorů** pro pravidelné vyhodnocování těchto plánů a pro optimalizaci veřejných služeb úřadu včetně porovnávání se s ostatními (např. pro snížení plýtvání kapacitami). Pro efektivní a účelné vykonávání činností by obec měla dále usilovat o stanovení výkonnostních a kvalitativních parametrů pro práci úřadu a klíčových organizací města.

Předpokladem pro úspěšné fungování veřejného sektoru jsou **„zdravé“ veřejné finance** při zohlednění místních podmínek. Zdravým finančním řízením se má na mysli takové řízení, které uplatňuje zásady, jakými jsou: zadlužování nesmí být na úkor budoucnosti; správné nastavení indexu finančních úspor; úspornost, efektivnost a hospodárnost jako součást systému

řízení; minimalizace rizik bez omezení řízení; správné propojení rozpočtu a strategického plánování; rovnováha mezi rozsahem a kvalitou poskytovaných služeb a příjmům rozpočtu a zvyšování místní soběstačnosti.

Systém tzv. good governance, tedy dobrého vládnutí, je založen na **komunikaci s občany**. Ta má přitom více podob. Jedná se jednak o systém veřejných projednávání při všech důležitých rozhodováních, případně další nepovinné formy komunikace s občany a zájmovými skupinami. Taková komunikace posílí úsilí obce o **transparentnost**. K té rovněž přispívá informovanost občanů o dění ve městě (webové stránky, místní noviny, mobilní aplikace). Jinou formou je přímá komunikace mezi úřadem a občanem při vyřizování jeho záležitostí. Při této komunikaci je potřeba hledět jak na efektivitu, tak uživatelskou přívětivost pro občana – zákazníka. Za významnou formu komunikace a získávání zpětné vazby pak lze považovat i zjišťování spokojenosti obyvatel s kvalitou života v obci. To napomůže dalšímu stanovování priorit a plánování v dalším období.

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/sprava

ÚZEMNÍ ROZVOJ

- Jsou provázány strategie s územním plánem?
- Je podporována udržitelná výstavba?
- Jsou regenerována nevyužitá či nevhodně využitá území?
- Je obec připravena na důsledky globální změny klimatu?

Inspirace hledejte na
sprava.uzritelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

2020 **BŘEZEN**

ÚZEMNÍ ROZVOJ

Obec zásadním způsobem ovlivňuje kvalitu svého prostředí, mimo jiné právě rozhodováním o využití ploch a o lokalizaci objektů a činností na svém území. Zásadním podkladem tohoto rozhodování jsou územní plán, ale i další rozvojové dokumenty. Cílovým stavem je, aby využití území optimálně vyhovovalo z hlediska fungování obce a jeho dopravní obsluhy, jakož i celkové kvality života obyvatel v dlouhodobém měřítku.

Výstavba v souladu s principy udržitelného rozvoje začíná již projednáním samotného záměru s veřejností a výběrovým řízením a její výsledek závisí na autorském dozoru a výběru dodavatele, kdy jediným kritériem není cena, ale také kvalita realizované stavby.

Důležitou roli v územním rozvoji obce hraje také **regenerace a znovu využití nevyužitých prostor**. Proto je nutné udržovat aktuální přehled o takových pozemcích a stavbách a přednostně je nabízet investorům včetně pomoci s dopravní a technickou infrastrukturou. Dalším významným faktorem územního rozvoje obce je **správa a obnova domovního a bytového fondu obce**, objektů **městské vybavenosti**, ale také **technické infrastruktury**.

Případné zanedbání této činnosti obce může mít výrazně limitující vliv na její další rozvoj.

Obce svými zásahy do krajiny, svou spotřebou a svými emisemi skleníkových plynů zásadně přispívají ke globální změně klimatu. Kromě toho, že by každá obec měla snižovat svůj dopad na životní prostředí, musí se také **připravit na nepříznivé situace**. Obce si by si, v souladu s Národním akčním plánem adaptace na změnu klimatu, měly zpracovat své vlastní strategie a akční plány, které by zahrnovaly protipovodňová opatření i opatření proti suchu a dalším negativním klimatickým jevům. Pro inspiraci ohledně monitoringu, nastavení cílů, hodnocení apod. se evropské obce a města již několik let sdružují v různých mezinárodních iniciativách.

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/sprava

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- Snížila se spotřeba pitné vody na obyvatele?
- Zvětšily se plochy veřejné zeleně?
- Došlo ke zlepšení kvality ovzduší?
- Má obec zvláště chráněná území?

Inspirace hledejte na
zp.udrzitelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

2020 DUBEN

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Pitná voda patří k základním životním potřebám. Vedle odpovídající kvality narůstá se změnou klimatu na významu i její dostupnost a množství. České obce svými vodními zdroji naprosto závisí na atmosférických srážkách. Ty jsou velmi rozkolísané a je nutno počítat s extrémny – stále častějším suchem a povodněmi. Srážky je tedy nutné považovat za jeden z cenných zdrojů vody. Protože veřejné vodovody jsou největším odběratelem povrchové vody, je nutné sledovat **spotřebu vody** v domácnostech, úřadech ad. a motivovat spotřebitele k šetření vodou. Kromě vody pitné se obec stará i o **vody odpadní**. Cílem je nakládání s odpadními vodami v souladu s potřebami a stále přísnějšími požadavky na ochranu životního prostředí. Péče o útvary podzemních i povrchových vod na území ČR je pak také zásadní z důvodu unikátní polohy ČR – každá obec v širších souvislostech ovlivňuje významná evropská povodí a úroveň její vodohospodářské infrastruktury je hlavním limitujícím faktorem jejich kvality.

Řada obcí má na svém katastrálním území přírodovědecky či esteticky významné oblasti - zvláště **chráněná území** (ZCHÚ). O některé typy těchto území pečuje stát, obec však svými ak-

tivitami a osvětou mezi lidmi vývoj v ZCHÚ zásadně ovlivňuje. Kromě významných oblastí hrají pro kvalitu života v obci důležitou roli i prostory s **veřejnou zelení**. Péče o tyto plochy je často v rozporu s výstavbou a obec by měla jejich stav pravidelně monitorovat a chránit.

Samostatnou kapitolou jsou cenná území využívaná jako **zemědělská půda nebo les**. I v případě soukromých vlastníků má obec jasný zájem na udržování (zvětšování nebo udržení výměry) těchto pozemků a jejich správném obhospodařování. To je důležité z hlediska půdní eroze, zadržování vody, biodiverzity apod.

Kvalita ovzduší v sídlech je klíčovým environmentálním problémem nejen v Česku. Aby obec mohla přijmout efektivní opatření, musí kvalitu ovzduší znát (imisní monitoring). Na základě zjištění pocházejících z monitoringu pak může obec cílit opatření na lokální topeniště, dopravu nebo jednat s velkými znečišťovateli.

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/zp

UDRŽITELNÁ VÝROBA A SPOTŘEBA

- Má obec pravidla pro „zelené nakupování“?
- Má systém energetického managementu?
- Hlásí se k principům udržitelného stavebnictví?
- Podporuje hospodárné nakládání s odpady?

Inspirace hledejte na
usv.udrzitelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

2020 KVĚTEN

UDRŽITELNÁ VÝROBA A SPOTŘEBA

Pomocí konceptu udržitelné spotřeby a výroby (USV) mohou obce řešit konflikt každodenního života: lidé chtějí využívat výrobky a služby moderní společnosti, nechťejí ale negativní dopady na kvalitu života spojené s jejich výrobou, používáním či likvidací.

Obce samy o sobě jsou velkými spotřebiteli. Jejich úřady mohou výrazně snížit zátěž životního prostředí **nakupováním v souladu s principy udržitelnosti**. Jedná se zejména o stavební materiál na obecní stavby, elektrické přístroje, kancelářské potřeby, ale např. i potraviny. Vodítkem pro výběr jsou energetické štítky, ekoznačky na výrobcích apod.

Obce jsou plně zodpovědné za nakládání s **komunálními odpady**. Jejich zájem je proto nejen množství odpadu snižovat, ale také zajistit jeho zpětné využití nebo bezpečné zneškodnění. Proto obce zajišťují provoz sběrných systémů – obyvatelé tak mají možnost komunální odpady třídit. Velká část obyvatel již odpad třídí, příležitost pro zlepšení mají obce v separaci biologického odpadu nebo některých cenných složek, např. hliníku.

Hospodaření s energiemi lze pak považovat za velikou výzvu pro obce nejen kvůli finančním úsporám, ale především kvůli dopadu na životní prostředí a klimatický systém Země. Obec by tedy měla mít systém energetického managementu a na veškerém svém majetku sledovat spotřebu energie podle druhu, spotřebu pohonných hmot, podíl energeticky efektivních staveb ad. Novou výstavbu i renovace je žádoucí řídit vnitřním předpisem tak, aby se blížily úrovni pasivního domu s využitím přírodních nebo recyklovaných materiálů.

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/usv

DOPRAVA

- Podporuje obec veřejnou, cyklo i pěší dopravu?
- Jak jsou využívány integrované plány dopravy?
- Jaká jsou realizována zklidňující dopravní opatření?
- Jaký je podíl environmentálně šetrných vozů v majetku obce?

Inspirace hledejte na
doprava.udrzitelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

DOPRAVA

Města jsou území s velkou koncentrací obyvatel, a tudíž i velkou dopravní potřebou. Systém dopravy ve městech na jedné straně usnadňuje obyvatelům běžný život, na straně druhé však může představovat zátěž způsobenou mj. hlukem, emisemi z vozidel či zábořem půdy pro dopravní infrastrukturu. Strategické plánování dopravy minimalizující dopady na prostředí v obci a zdraví obyvatel představuje pro obce důležitý krok na cestě k udržitelnému rozvoji.

Udržitelná doprava je mj. takovou dopravou, která minimalizuje nutnost využívání individuální automobilové dopravy a zároveň přichází s vhodnými alternativami. Těmi, v závislosti na místních podmínkách, mohou být zejména veřejná doprava, cyklistická či pěší doprava; uplatnění mohou nalézt i nové mobility koncepty jako car sharing nebo car-pooling. V případě veřejné dopravy je podpora udržitelné dopravy zaměřena na integraci různých dopravních systémů, je kladen důraz na plynulost provozu s využitím preferenčních opatření pro vozy MHD a linkové autobusy apod. Vhodným opatřením je také přizpůsobení spojů veřejné dopravy pracovní době a potřebám zaměstnanců klíčových podniků. V řadě obcí jsou pro zajištění veřejných služeb vy-

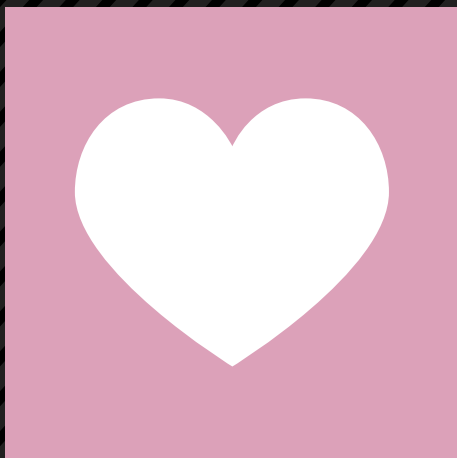
užívána nízko- či dokonce bezemisní vozidla, která se postupně stávají standardem jejich vozového parku.

Cyklodoprava je obcemi podporována budováním cyklostezek a související infrastruktury (např. stojany na kola). Cyklostezky propojují významné části obce nejen s lokalitami pro trávení volného času, ale také s lokalitami, ve kterých se koncentrují klíčoví zaměstnavatelé v obci. Obec rovněž může podpořit systémy půjčování kol za výhodných podmínek.

Udržitelná doprava je v neposlední řadě dopravou **bezpečnou**. Celospolečenským požadavkem je usilovat o snížení nehodovosti. Nástrojem k tomu mohou být zklidňující dopravní opatření, pasportizace a následné odstraňování problémových míst, ale také preventivní programy k bezpečnosti dopravy pro důležité cílové skupiny v obci.

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/doprava

ZDRAVÍ

- Zabývá se obec zdravím ve svých strategiích?
- Má obec zdravotní plán?
- Je věnována pozornost aktivnímu stárnutí?
- Je řešena zdravotní prevence?

Inspirace hledejte na
zdрави.udrzitelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

2020 ČERVENEC

ZDRAVÍ

Zdraví obyvatel zcela zásadně určuje jejich spokojenost s kvalitou života (a obráceně). Zdravý člověk je schopen uplatnit své síly a schopnosti a díky tomu může naplnit své představy a plány o plnohodnotném životě. Obec má možnost se do určité míry podílet na podpoře zdraví svých obyvatel, a to v různých směrech.

Zásadní je zejména **plánování v oblasti zdraví**. Východiskem tohoto plánování je analýza zdravotního stavu obyvatel. Plánování by mělo reflektovat jak aktuální zdravotní stav obyvatel obce, tak očekávaný vývoj situace (např. demografický vývoj populace v obci). Kromě plánování zdravotních služeb či preventivních programů by obec měla vždy zohledňovat také možné zdravotní dopady při přípravě a realizaci projektů v obci (např. výstavba a údržba objektů, dopravní plánování, výsadba a údržba zeleně).

Mezi konkrétní realizace strategického plánování na úrovni obce pak patří programy zaměřené na podporu **zdraví a zdravého životního stylu**. Tyto programy by měly být cílené podle konkrétních potřeb a situace v obci na jednotlivé věkové či sociální skupiny občanů (děti, mládež, rodiny, dospělí, populace 50+ či senioři) a měly by zahrnovat podporu klíčových složek správné

ho životního stylu, ať už se jedná o správnou výživu, podporu pohybové aktivity, péči o duševní zdraví, prevenci nemocí a úrazů či komplexní programy zaměřené například na mladé rodiny nebo na podporu aktivního stárnutí. Programy může obec realizovat sama nebo ve spolupráci s dalšími organizacemi na území obce (neziskové organizace, školy, podnikatelské subjekty ad.). Významným příspěvkem obce ke zdraví obyvatel je také rozvoj a údržba prostranství, která umožní trávit všem obyvatelům obce aktivně volný čas, stejně jako míst pro odpočinek a podporu duševní pohody.

Zdraví obyvatel je průřezové téma a pozitivní posun ve kterékoliv z oblastí udržitelného rozvoje má kladný dopad na úroveň veřejného zdraví v obci. Důležitá je proto spolupráce ve všech oblastech udržitelného rozvoje i kritické posuzování vlivů a dopadů rozhodování na zdraví obyvatel.

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/zdravi

MÍSTNÍ EKONOMIKA A PODNIKÁNÍ

- Došlo v obci ke zvýšení počtu podnikatelů?
- Snížila se míra nezaměstnanosti?
- Podporuje obec udržitelný místní cestovní ruch?
- Komunikuje průběžně a korektně s místními podnikateli a firmami?

Inspirace hledejte na
ekonomika.uzrzelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
3	4	5	6	7	1	2
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	37	28	29	30
31						

2020 SRPEN

MÍSTNÍ EKONOMIKA A PODNIKÁNÍ

Podmínkou toho, aby obce a regiony prosperovaly, je dostupnost zaměstnání, obchodu, služeb, řemesel a podnikatelské činnosti, lékařské péče, či škol a školek a dalšího zázemí pro místní obyvatele. Obec svou prosperitu může posílit mimo jiné **spoluprací s podnikatelskými subjekty**, které působí na území obce. Podpora ze strany obce může mít mnoho podob. Jednou z nich je například podpora dopravní infrastruktury (např. cyklostezek k místním podnikům) a obslužnosti (např. přizpůsobení spojů MHD pracovní době klíčových podniků). Dalšími formami podpory mohou být levnější reklama na vývěsních prostorech spravovaných obcí či zprostředkování komunikace mezi zaměstnavateli a úřady práce nebo organizacemi, které poskytují poradenství nezaměstnaným.

Důležitou roli hraje obec v podpoře vzniku **pracovních míst**. Některé obce mají možnost zajistit průmyslovou zónu a/nebo podpořit její naplnění. Jiné mohou pomoci začínajícím podnikatelům, např. vytvořením domu sdílených služeb, zpřístupněním volných prostor pro podnikání či poradenskou činností pro začínající podnikatele (tzv. podnikatelské inkubátory). Nezanedbatelným segmentem místní ekonomiky je také **cestovní ruch**,

který využívá vnitřní potenciál obce a má pozitivní dopad nejen na rozvoj ekonomiky, ale také na komunitu v obci a respektuje zdravé životní prostředí.

Obec může sehrát pozitivní úlohu v udržitelné místní ekonomice také jako aktivní koordinátor socioekonomických aktivit v dané lokalitě. Jako zásadní se jeví **komunikace** mezi obcí, místními firmami/podnikateli a občany, například formou pravidelných setkání, jejichž cílem je hledat a nacházet všeobecně prospěšná řešení rozvoje území při zachování kvality života místních obyvatel a životního prostředí. Tato komunikace by měla být založena mj. na analýzách vnímání rozvoje místní ekonomiky obyvateli obce.

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/ekonomika

VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVA

- Jsou v obci organizace zabývající se vzděláváním pro udržitelný rozvoj?
- Jsou do vzdělávání a výchovy zahrnuty všechny cílové skupiny?
- Iniciuje obec pořádání osvětových akcí?

Inspirace hledejte na
vzdelavani.uzritelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

2020 ZÁŘÍ

VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVA

Obec či region disponuje širokou škálou možností podpory **vzdělávání a výchovy k udržitelnému rozvoji**. Školám a školským zařízením, ale i organizacím zajišťujícím neformální vzdělávání, může obec poskytnout materiální i odbornou podporu k realizaci vzdělávání k udržitelnému rozvoji. Zároveň může obec zajistit finanční podporu v podobě grantů či přímých dotací zaměřených na tento typ vzdělávání.

Důležitou roli sehrává obec také v poskytování prostoru pro **vyjádření názorů a námětů žáků škol** ke kvalitě života v místě, kde žijí. Tím nenásilně prosazuje jeden z důležitých principů udržitelnosti, kterým je participace na místním dění. V praxi se dobře osvědčuje podpora školních samospráv a městských či regionálních dětských zastupitelstev, které mohou být aktivním partnerem v řadě osvětových akcí a programů.

Pokud z analýz v oblasti neformálního vzdělávání vyplývá, že v obci chybí některý typ vzdělávání a osvěty a obec má o něj zájem, může usilovat o rozšíření škály činností. Může rovněž iniciovat spolupráci a síťování mezi důležitými aktéry v oblasti formálního i neformálního vzdělávání – např. mezi školami a odbornými neziskovými organizacemi.

Obec je zároveň realizátorem vlastních **vzdělávacích a osvětových aktivit** – např. kampaní či komunitního plánování. Díky těmto akcím může působit na široké spektrum cílových skupin a reagovat na konkrétní problémy, které v rámci udržitelného rozvoje chce řešit. Tyto druhy osvětových akcí přispívají nejenom ke sdílení důležitých informací, ale zároveň vedou k posílení komunitního života.

Optimální nastavení vzdělávacích a osvětových aktivit v obci či regionu by mělo vést k tomu, aby celá místní komunita směřovala k ekonomické prosperitě při respektování sociálních a environmentálních souvislostí a limitů. Základní součástí vzdělávání je důraz na „zdravý patriotismus“ obyvatel vůči obci nebo regionu i důraz na svobodné a demokratické rozhodování občanů.

Metodiky a indikátory hledejte na
zdravamesta.cz/vzdelavani

KULTURA A VOLNÝ ČAS

- Má obec pro oblast kultury strategický dokument?
- Jaká je dostupnost a vybavenost kulturními službami?
- Jak město podporuje kulturu a je podpora nastavena transparentně?
- Rozvíjí se atraktivita obce a existuje v ní péče o hmotné i nehmotné kulturní dědictví?

Inspiraci a dobrou praxi hledejte na
kultura.udrzitelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

2020 ŘÍJEN

KULTURA A VOLNÝ ČAS

Kultura představuje důležitý prvek veřejného života v obci a je jedním z podstatných aspektů kvality života obyvatel. Kvalitní a dostupná kultura dokáže na sebe nejen vázat cestovní ruch, ale především udržovat ve městě vzdělané lidi, rodiny s dětmi, firmy i investory. Umí informovat, vzdělávat, bavit i podněcovat k debatám na aktuální témata. Je vhodným nástrojem pro ožiování brownfields a méně oblíbených míst ve městech. Díky těmto rozmanitým schopnostem je zásadním faktorem **ekonomického i sociálního rozvoje** celé obce.

Významnou rolí obce je proto dlouhodobé **strategické plánování kulturních i volnočasových aktivit** obyvatel založené v maximální možné míře na zapojení místních aktérů. Při takovémto plánování má obec na základě vlastních analýz, diskuzí s obyvateli nebo šetřením spokojenosti obyvatel s kulturními službami možnost identifikovat chybějící kulturní a volnočasové aktivity, jejichž realizaci může vhodným způsobem (např. dotačním systémem, zvýhodněnými nájmy, pořádáním vlastních akcí apod.) podpořit. Zároveň by mělo být zájmem obce vhodnými způsoby – např. kulturní rubrikou v místním tisku, kulturním kalendářem, internetovými stránkami obce – obyvatele o kulturních i volnočasových aktivitách průběžně a aktivně **informovat**.

Obec je atraktivní pro místní obyvatele, pokud je přívětivá vůči **všem skupinám občanů**. Veřejný prostor proto musí poskytnout širokou škálu důvodů pro to, aby obyvatelé měli přirozenou potřebu a chuť v obci a jejím centru pobývat. Proto by měla obec iniciovat a podporovat zachování svého **kulturního a historického** dědictví, a to jak hmotného (památky), tak nehmotného (osobnosti, výročí, významné události a tradice).

Na atraktivitě obce se však nepodílí jen existence historického a kulturního dědictví, ale zásadním způsobem jej ovlivňují v místě působící kulturní instituce, neziskový i podnikatelský sektor. Synergie a vzájemně se doplňující působení všech těchto aktérů – za přispění obce – může vytvořit kulturní nabídku i celkovou atmosféru města, která je atraktivní jak pro místní obyvatele, tak pro turisty.

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/kultura

SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

- Pracuje obec s programy prevence a zmírňování chudoby?
- Existují v obci sociální bariéry a nerovnosti?
- Jaká je míra kriminality, cítí se lidé v obci bezpečně?

Inspiraci a dobrou praxi hledejte na
socialni.udrzitelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

2020 LISTOPAD

SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

Životní úroveň, dostupnost a kvalita veřejných služeb, dostupnost bydlení či jistota a bezpečí patří mezi zásadní témata, která jsou na úrovni obce řešena. Obce disponují v sociální oblasti řadou nástrojů, mezi něž patří například sociální služby a sociální práce, komunitní plánování, spolupráce s poskytovateli sociálních služeb ad. Důležitou roli sehrávají obce ve **zmírňování chudoby**. S tou je zpravidla spojena potřeba zajištění bydlení, ať už na dobu přechodnou či dlouhodobého sociálního bydlení pro občany v tíživé životní situaci. Dotčení občané se pak mohou lépe zapojit do pracovního procesu i do běžného života obce. Zároveň se díky tomu často daří předcházet negativním socio-patologickým jevům. Obec má dále možnost zprostředkovávat různé formy poradenství občanům (dluhové, právní ad.) občanům, které může díky systematické práci s klienty napomoci předejít fatálním socioekonomickým dopadům na obyvatele či rodinu.

K odstraňování sociálních bariér v obci mezi různými skupinami obyvatel přispívá možnost **sociálního začleňování a rovného přístupu** k veřejným službám. Důležitou rolí obce je mapování nepříznivé sociální situace konkrétních ohrožených skupin obyvatel. Cílem je nastavit dlouhodobější procesy pro řešení této si-

tuace, včetně podpory subjektů, které k tomuto přispívají. Obce by při mapování měly vycházet nejen z objektivních měření, ale do úvahy by také měly brát také subjektivní pocity obyvatel – například spokojenost obyvatel s místem, ve kterém žijí apod.

Důležitým aspektem kvality života v obci je také **jistota a pocit bezpečí**. Systematickou prací s konkrétními skupinami obyvatel obce lze do jisté míry sociálně-patologickým jevům předcházet (sekundární prevence kriminality). Za významnou je však také nutno považovat primární prevenci zaměřenou na výchovné, vzdělávací, osvětové a poradenské aktivity pro nejširší veřejnost. Oba typy prevence může obec zajišťovat přímo či je zprostředkovávat přes další organizace působící na svém území. Vedle mapování kriminality, které provádí policie, může obec na svém území sledovat a analyzovat pocity bezpečí a jistoty místních obyvatel (např. pocitové mapy).

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/socialni

GLOBALNÍ ODPOVĚDNOST

- Podporuje obec myšlenku fair trade obchodu?
- Provádí osvětu o globálních problémech?
- Je vyčleňována částka na projekty humanitární pomoci či rozvojové spolupráce?

Inspiraci a dobrou praxi hledejte na
globalni.udrzitelne-mesto.cz

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

2020 **PROSINEC**

GLOBÁLNÍ ODPOVĚDNOST

Řada obcí, které podporují myšlenku udržitelného rozvoje, si uvědomuje svoji roli v současném globalizovaném světě. Proto se obce zařadily po bok státního, neziskového a soukromého sektoru a stále častěji realizují projekty **humanitární pomoci** či rozvojové spolupráce.

V mnoha případech obce uskutečňují v méně vyspělých zemích decentralizovanou formu spolupráce. Ta se dotýká široké škály problémů souvisejících s udržitelným rozvojem – od podpory využívání inovativních technologií přes vzdělávání až po sdílení systémů dobrého vládnutí. Velmi často obce také přispívají k propagaci etického obchodu (tzv. **fair trade**), a to jak vlastními nákupy, tak osvětovými akcemi.

Osvětové akce a kampaně v obci mohou sloužit nejen k propagaci etického obchodu, ale také dalších globálních témat. Tato témata mají přispívat k pochopení rozdílů i podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a mají napomoci usnadnit porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují.

Jedním z velmi akcentovaných globálních témat současnosti je potom **globální změna klimatu**, jejíž důsledky pocítují lidé po celém světě. Populárním nástrojem v rámci této problematiky je kalkulace uhlíkové či ekologické stopy obce, na níž mají optimálně navázat cílená opatření ke snížení jejich hodnot (např. zavedením energetické koncepce města či ustanovením funkce energetického manažera).

Metodiky a indikátory hledejte na
mozaika-ur.cz/globalni

ma21.cz

sdgs.cz

zdravamesta.cz

Materiál vznikl v rámci projektu NSZM ČR s názvem Spolupráce obcí ke zvýšení kvality veřejné správy za pomoci metody M21. Podpořeno finančními prostředky ESF, které byly poskytnuty z OP zaměstnanost. Materiál nevyjadřuje stanovisko Ministerstva životního prostředí.